

VERSENYHÍRADÓ

Turi Soma

Kémiai olimpia Moszkvában

Az érettségi szünetben immáron 50. alkalommal került megrendezésre a Nemzetközi Mengyelejev Diákolimpia, ezúttal Moszkvában.

Magyarország 2012 óta vesz részt a versenyen, a támogatás mértékétől függően 5 vagy 6 emberrel. A csapat kiválasztása még tavaly lezajlott, a diákolimpiai válogató során legelöl végzett, tavaly nem végzős négy fő utazhatott volna, eredetileg még Moldovába. Az év során azonban a helyszín, az időpont is többször változott, így a végső időpont miatt az idén érettségizők nem tudtak velünk utazni, helyettük a válogatóban soron következők jöhettek. Így esett, hogy idén négy diák (Bajczi Levente, Botlik Bence, Stenczel Tamás és jómagam) repülhetett Moszkvába, kísérőink Kiss Andrea kémia-orosz szakos tanár és Magyarfalvi Gábor (ELTE) voltak. Hatunk kiutazását idén az Emberi Erőforrások Minisztériuma által kiírt Nemzeti Tehetség Program keretében elnyert pályázat, az EGIS Nyrt. önzetlen támogatása és Magyar Kémikusok Egyesülete közreműködése tette lehetővé.

A fővárosba fél nappal a verseny előtt érkeztünk, így volt lehetőségünk szemrevételezni Moszkvát, valamint kipróbálni az orosz konyhát. Az előételnek fogyasztott ezerféle saláta és nyers lazac, hering mellett ettünk borscsot (céklaleves), ikrát, pelmenit (tortellinire hajazó, hússal töltött tészta), különböző pirogokat, valamint megkóstoltuk a morszt (leginkább egres ízű gyümölcslé) és a kvaszt is. Körbejártuk éjjel, nappal is a Vörös teret, elmentünk Moszkva Váci utcájába, az Arbatra, valamint másnap, míg én a Tretyakov képtárat néztem meg Magyarfalvi tanár úrral, a többiek csatlakoztak a május 1-i, egész

Moszkvát megbénító felvonuláshoz.

A verseny ideje alatt a sok hasonló nevű közül az egyik Volkovó faluban, Moszkvától jobb esetben másfél óra buszútra, az egyetem panziójában voltunk elszállásolva, együtt a többi 20 ország delegációival, illetve a verseny szervezőivel és a feladatkészítőkkel. A falunak egyik látnivalója az egyetlen boltja, amit egy tádzsik család üzemeltet, akik ki tudja miért, de minden reggel kihajtják egyetlen tevéjüket a bolttal szemközti legelőre, akár simogathattuk is. Másik érdekessége a strandja, a Moszkva folyó partján, amit még ilyenkor is őr felügyel.

Megérkezésünk másnapján a megnyitó ünnepséget a házigazda Lomonoszov Egyetemen tartották. Meglepően jóra sikerült, láthattunk papagáj show-t, egyensúlyozó művészt, táncosokat is, nem kis meglepetésünkre pedig érkezünkkel két oldalról sorfalat állva tapsoltak nekünk a kirendelt diákok, míg végighaladtunk előttük. Másnap elkezdődött maga a verseny is, ami két elméleti és egy gyakorlati fordulóból állt, mindegyikre 5 órát kaptunk, persze külön napokon. Az első elméleti fordulóban 8 kötelező feladat volt, a másodikban témakörönként (analitikai kémia, fizikai kémia, szerves kémia, szervetlen kémia, biokémia és polimerek) három feladatból egyet kellett kiválasztanunk és megoldanunk. A gyakorlaton egy rézkomplex előállítását kaptuk feladatnak, illetve jodometriás titrálással az összetételét is meg kellett állapítanunk. A feladatokat mentoraink este 10-től reggel 8-ig, szemüket le sem hunyva folyamatosan fordították nekünk oroszról, angolról, hogy 9-kor elkezdhessük őket írni, ők meg ledőlhessenek az ágyba.

A versenynapok délutánjain és a közbülső napokon volt alkalmunk megismerkedni a többiekkel, részint a szervezett programokon (Moszfilm múzeum, „táncmulatság”, ugrálóvár, moszkvai buszos városnézés), illetve pingpongozás, röpzés, kártyázás, nem utolsósorban pedig étkezés közben. Kártyáztunk hajnalig az oroszokkal, meghallgattuk a szaúdiak véleményét a demokráciáról és saját rendszerükről, frizbiztünk kazahokkal és azeriekkel, de jó barátságba főleg a mongolokkal és az izraeli csapattal kerültünk.

Az egyik utolsó megmérettetés a pontokért való vitatkozás volt. Ez az olimpia tipikusan a legnehezebb kémiából, köszönhetően az orosz, ukrán feladatkitűzőknek. A feladatok legtöbbször jó logikát,

gyakorlatot és magyar mércével mérve magas lexikai tudást igényelnek, így volt ez most is, habár talán néhány helyen túlzásba vitték (a Wood-fém összetételét, ami többek között ólmot, bizmutot, ónt tartalmaz, százalékra pontosan tudni kellett volna). A vitatkozás során minden országnak 20 perce van, hogy pontokért reklamáljon az összesen 13 feladatban, így átlagosan maximum 2-3 pontot lehet ilyenkor szerezni kihasználva a hibás pontozást (a maximum 155 pontból).

Végül, a gyakorlati forduló után, elkövetkezett a záróünnepély, ami előtt azonban még gyors kirándulást tettünk Borogyino híres mezejére. Izgatottan ültük végig az ünnepség elejét, megkönnyebbülten lélegeztünk föl a bronzérmek osztásának kezdetén, az aranyak leosztása után pedig boldogan fotózkodtunk két bronz és két ezüstérmünkkel (tavaly 2 bronz és 1 ezüst volt a termés). Habár az ünnepi vacsorán gumicukorral akarták kiszűrni a szemünket, az esti tűzijátékot már örömmel néztük, csak a másnapi elválás miatt búsongva.

A reggeli kásán már meg sem lepődtünk (minden nap az volt, különböző módon elkészítve, ennél már csak a kapros hal és a krumpli volt az általánosabb). Másnap bebusoztunk Moszkvába, elbúcsúztunk a többiektől, a zsúritól, majd egy kiadós ebéd után ki-kí elintézte teendőit, hogy végül együtt szálljunk fel (Botlik Bence már a gyakorlati forduló után haza, majd itthonról Észtországba, az EUSO-ra utazott, így ő nem volt velünk) az Aeroflot gépre, ami vasárnap este 8 körül szállt le velünk a Liszt Ferenc repülőtéren. A versenyt nagyon élveztük, rengeteg emberrel ismerkedtünk meg, számtalan élménnyel lettünk gazdagabbak. Elválni azzal váltunk el, hogy közel egy hét múlva úgyszólván találkozunk az olimpiai válogatón.

Turi Soma

Ezüstszállítmány Grúziából

A Kaukázus hósapkáinak megcsodálása, fotózkodás sárgapólós guide-unkkal és egy szőlőfürttel, valamint buszút Tbiliszi ébredő külvárosában – így vette kezdetét számunkra a 48. Nemzetközi Kémiai Diákolimpia (International Chemistry Olympiad, IChO), aminek idén Grúzia, annak is fővárosa, Tbiliszi adott otthont. A még a szocialista időkben, 1968-ban (magyar közreműködéssel) elindított verseny mára a legrangosabbá nőtte ki magát kémiából – 80 ország vesz részt rajta, országonként maximum négy versenyzővel. Magyarországot hagyományosan a diákolimpiai válogatón legjobb eredményt elért négy fő képviseli, valamint felkészítőink közül is velünk utaznak néhányan. Ennek megfelelően az idei magyar csapat tagjai: Tarczay György (ELTE), Perényi Kati (ELTE), Varga Szilárd (MTA), Turi Soma (Apáczai Csere János Gimnázium), Stenczel Tomi (Török Ignác Gimnázium), Perez-Lopez Áron (szintén Apáczai) és Kovács Dávid Péter (Szent István Gimnázium). A válogató, a felkészülés és a kiutazás során felmerülő költségeket az Emberi Erőforrások Minisztériuma fedezte.

Az idei IChO-ról érdemes még tudni, hogy habár a helyszínt Grúzia biztosította, az elmúlt évektől eltérően magát az olimpiát nem egy ország szervezte, hanem több nemzet együttműködésével valósult meg. Így amellet, hogy a Tudományos Bizottság (Scientific Committee) vezetője és az olimpia Intézőbizottságának elnöke Magyarfalvi Gábor (ELTE) volt, a magyaroknak jelentős szerep jutott: feladatszerzők voltak Villányi Attila, Zagyi Péter, Kóczán György és Magyarfalvi Gábor, de a lebonyolításban közreműködött Bolgár Péter, Boros Márton, Herner András, Kovács Bertalan, Lente Gábor, Makk Zsuzsanna, Ósz Katalin, Palya Dóra és Vörös Tamás is. Továbbá a versenybizottság tagjainak kiutazását Magyar Kémikusok Egyesülete szervezte meg, és a Richter, valamint a Servier támogatta anyagilag.

Szombaton érkeztünk, a verseny azonban csak kedden kezdődött, így volt pár napunk a Grúziával, a grúz konyhával és a többiekkel való ismerkedésre. Megismertünk például egy magyar, de egyéves kora óta Izlandon élő lányt, Kingát. Egyike voltunk továbbá azon csapatoknak, akik megnézték a grúz nemzeti operát, a Rómeó és Júliára hajazó

Abesalom és Eterit, ami habár grúzul volt, az előttünk ülő bácsitól lelkes francia kommentálásban részesültünk. Utána egy helyi étteremben próbáltuk ki a khinkalit (hússal töltött tésztabatyuk) és a hacsapurit (túrós pizza), az előbbit sajnos a számunkra mosószer ízű koriander zöldjével ízesítették (mint mindent Grúziában). Másnap a nyitőünnepség után Tbiliszi központját jártuk be, kétszer áthaladtunk a Szabadság hídon, benéztünk egy ortodox szertartásra, megcsodáltuk az előző azeri diktátor szobrát, és a modern, még épülő új Operát, valamint fotózkodtunk a város közepén, egy kanyonban lévő vizesésnél. Hétfőn a mtskhetai katedrális meglátogatása volt programba véve, azonban miután kissé lazán értelmeztük az indulási időpontot, sárga pólós guide-unk, Shota minden erőfeszítése ellenére sem várt meg minket a busz. De legalább volt egy napunk alvásra (és tanulásra) a verseny előtt.

A verseny maga két részből áll, először egy gyakorlati (kedden) majd rá két napra (csütörtökön) egy elméleti fordulóból. Mindkettő megoldására öt óra állt rendelkezésünkre, ennyi idő alatt kellett idén azonosítanunk 5, két aniont és két kationt tartalmazó oldatot, kellett kolorimetriásan a víz fluoridkoncentrációját és csapadékos titrálással a kloridkoncentrációját meghatározni, valamint 8, Grúziában elterjedt illatanyagot reakcióik alapján meghatározni. Az elméleti fordulóban, csütörtökön különböző területekről, mint szerves, szervetlen és analitikai kémia voltak gondolkodtató és kevésbé gondolkodtató, de annál inkább lexikális tudást igénylő feladatok.

A két versenynap között a csapat ketté kellett, hogy váljon, mivel míg a többiek szerdán a zárva lévő vidámpark előtt, majd 2 óra várakozás után a vidámparkban szórakoztak, addig én a helyi kórház fertőzési osztályán feküdtem 13 diákkal és 2 guide-dal együtt. Fő időtöltésem a grúz ábécé vizesüvegekről történő megtanulása volt. A csütörtök esti reunion partin már az egész magyar csapat, beleértve a tanárokat is, együtt vett részt.

A versenynapok után a záróig hátralevő két napban az alváson kívül mindent bepótoltunk, amire nem volt lehetőségünk előtte – kártyázással, beszélgetéssel, gyilkosozással töltöttük éjszakáinkat, vagy éppen névjegykártyákat, sportszeletet, negrót és gyulai kolbászt osztogattunk, cseréltünk pakisztáni sapkákra, szaúdi teáskannára, amerikai képeslapra vagy akár indiai faszobrokra. Elvittek minket

Sighnaghiba várat, templomot nézni, de ráleltünk itt a Szent Nino forrásra, ahol a helyiek mostak, jártunk Borjomiban megkóstolni a langyos, sós és vasízú, de állítólag egészséges vizet, Rabati festői várában pedig jól eláztunk. Miután a hotelünk az incidens után (a tanárok közül is volt, ki elkapta a vérhast a reunion partit követően) csak főtt csirkét adhatott főtt rizzzel és krumplival, esténként étteremben kóstoltuk meg a grúz borokat és a koriander nélküli khinkalit.

Amennyire jelentéktelen volt a nyitó, a záró annál emlékezetesebbre sikeredett. A kabalákkal (már akinek volt) érkező csapatokat a tanároktól külön ültették le, majd a zenekar el is kezdte játszani először a Star Wars, majd az Indiana Jones és további ismert filmek zenéjét. Miután a miniszterelnök is beszédet mondott, nekikezdték volna az érmek osztásának – csak éppen kezdetben nem volt, aki átadja. De valahogy eljutottak a bronzok végéig, innen már fellélegeztünk. Már az ezüstök végénél jártunk, amikor szinte egymás után hármunkat is szólították (Áront, engem, Tomit), majd rá nem sokkal, az utolsó ezüstöknél Dávidot is. Innentől már nem volt más dolgunk, mint kezét fogni, szelfiket csinálni és megtapsolni az aranyokat besöprő kínaiakat, oroszokat, irániakat.

A záró után kiegészülve a szervezésben, feladatírásban, lebonyolításban részt vevő többi magyarral együtt vacsoráztunk, és egy újabb alvás nélküli éjszaka és a búcsúzkodások után hajnali háromkor el is indultunk a reptérre. Isztambulban pont arra volt időnk, hogy megnézzük a turistákat jelenleg teljesen nélkülöző Hagia Sophia dzsámit, benézzünk a Topkapi palotába és édességet vásároljunk a bazárban, mielőtt továbbindultunk volna Magyarországra.

Végül délután érkezünk meg a Liszt Ferenc repülőtérre, négy ezüstéremmel a nyakunkban, ki elégedetten, ki kevésbé elégedetten, de mindannyian rengeteg élménnyel gazdagodva. Habár Áron az MIT-n, Dávid pedig Cambridge-ben tanul tovább ősztől, így nekik ez volt az utolsó olimpiájuk (diákként), mi (Tomi és én) reméljük, hogy jövőre is bejutunk a csapatba, amikor is Thaiföldre utazhatnak majd a szerencsések.

Villányi Attila

A 13. Nemzetközi Junior Természettudományi Olimpia (IJSO)

Magyarország ebben az évben is készül a 2004-ben alapított nemzetközi versenyre, amelyen 16 évesnél fiatalabb diákok vehetnek részt kémiából, biológiából és fizikából. A magyar csapat kiválogatásához az előző év hazai korosztályi természettudományi versenyeinek döntőjébe bekerült diákokat hívjuk. A júniusi előkészítőre 23 diák jött el. Egy kéthetes felkészítést követően – nyári otthoni házi feladatokkal és tantárgyanként egy-egy nyári konzultáció után – szeptember 4-én az ELTE Apáczai Csere János Gyakorlógimnázium és Kollégiumban rendeztük meg az első válogató dolgozatot, amelynek eredménye alapján kilencen kerültek az intenzív szakaszba. Szeptember és október folyamán minden hétvégén és alkalmanként hét közben is felkészítőt tartottunk a verseny követelményei alapján a válogatóban maradt diákok számára. Azt is lehetővé tettük, hogy olyan diák, aki ugyan nem jutott a válogató második szakaszába, de még a következő évben is versenyezhet, részt vegyen a foglalkozásokon. Idén ezzel egy diák élt. A felkészítő során egy 8. osztályos versenyző számára túl nehéznek bizonyult a verseny, ezért úgy döntött, nem folytatja a felkészülést, így végül nyolcan vettek részt az október 31-én megrendezett válogatón. Az idei magyar csapat tagjai (az elért pontszámok sorrendjében):

Fajszi Bulcsú	Budapesti Fazekas Mihály Ált. Isk. és Gimn., 9. o.
Nguyen Thac Bach	Budapesti Fazekas Mihály Ált. Isk. és Gimn., 9. o.
Farkas Csanád	Eötvös József Gimnázium, Budapest, 9. o.
Kozma Csaba	Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimn., 10. o.
Mészárik Márk	ELTE Apáczai Csere János Gyak. Gimn. és Koll., 9. o.
Gulácsi Máté	Budapesti Fazekas Mihály Ált. Isk. és Gimn., 9. o.

A felkészítő további részében a gyakorlati csapatmunkára összpontosítunk: minden hétvégén egy-egy tantárgy lehetséges gyakorlati feladattípusaival foglalkozunk. A felkészítőt az ELTE Apáczai Csere János Gimnázium tanárai, Ács Zoltán (biológia-kémia), Gyertyán Attila (matematika-fizika), Sebő Péter (biológia-kémia), Villányi Attila (biológia-kémia) valamint Vörös Tamás, volt IJSO és IChO olimpikon, az ELTE PhD vegyészhallgatója tartják.

Idén a versenyt Indonéziában, Bali szigetén rendezik meg december 2-11. között. A csapat kiutazásának fő támogatója az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Nemzeti Tehetség Program, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő, valamint a Richter Gedeon Nyrt., de további pályázat van még függőben. A pályázatok kezelését és a pénzügyi műveletek koordinálását a Magyar Kémikusok Egyesülete végzi. A verseny eredményeiről a következő év elején számolunk be.